

KIRJALLINEN KYSYMYS 303/2003 vp

Lesken perintövero

Eduskunnan puhemiehelle

Suomen perintöverojärjestelmä saattaa asettaa leskeksi jääneen perijän hyvinkin hankalaan tilanteeseen, vaikka läheisen kuolemassa on jo riittävästi murhetta. Saadakseen valtion perintöverosuuden suoritetuksi puolisonsa menettänyt on pahimmassa tilanteessa joutunut ottamaan velkaa tai realisoimaan kotinsa. Yksi ratkaisu tähän lesken näkökulmasta monesti kohtuuttomaan tilanteeseen olisi ryhtyä perintöveron perimiseen vasta, kun toinenkin puolisoista on kuollut. Valtio ei ratkaisussa ole menettäjä, vaan ainoastaan odottava osapuoli, jolloin siirtymäkauden jälkeen ei perintöverotuloutuksessakaan olisi mainittavia tappioita.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä, että perintöverotus muuttuu leskeksi jääneen tilannetta nykyistä paremmin ymmärtäväksi eikä perintöverosta synny ylitsepääsemätöntä taakkaa, joka saattaa pahimmillaan vaatia ikäihmiseltä kodin realisointia tai johtaa velkaantumiseen?

Helsingissä 10 päivänä syyskuuta 2003

Saara Karhu /sd

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitaneet valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi kansanedustaja Saara Karhun /sd näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 303/2003 vp:

Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä, että perintöverotus muuttuu leskeksi jääneen tilannetta nykyistä paremmin ymmärtäväksi eikä perintöverosta synny ylitsepääsemätöntä taakkaa, joka saattaa pahimmillaan vaatia ikäihmiseltä kodin realisointia tai johtaa velkaantumiseen?

Vastauksena kysymykseen esitän kunnioittavasti seuraavaa:

Toisen puolison kuoltua toimitetaan omaisuuden ositus, jossa puretaan puolisoitten välinen aviovarallisuussuhde. Osituksen osapuolina ovat eloonjäänyt puoliso ja kuolleen puolison oikeudenomistajat, yleensä perilliset, mutta mahdollisesti myös testamentinsaajat. Puolison kuoltua leski saa puolet puolisoitten yhteenlasketusta omaisuudesta, jollei avio-oikeutta ole avioehdolla, testamentilla tai lahjakirjalla poistettu.

Perintö- ja lahjaverolain mukaan perintöveroa maksetaan perintönä tai testamentilla saadusta omaisuudesta. Avioliittolain mukaan avio-oikeuden nojalla saadusta omaisuudesta sen sijaan ei makseta perintöveroa. Leski ei ole perillinen, vaan perillisiä ovat ensisijaisesti rintaperilliset eli lapset tai lasten jälkeläiset. Leski perii vain siinä tapauksessa, että rintaperillisiä ei ole tai että puolisoilla oli omistusoikeustestamentti. Testamentilla voidaan antaa leskelle vain hallintaoi-

keus omaisuuteen, jolloin perintöveron maksavat perilliset, vaikka saavat omaisuuden haltuunsa vasta lesken kuoleman jälkeen. Leski sen sijaan ei ole perintöverovelvollinen hallintaoikeudesta. Myöskään perinnönjättäjän omassa tai hänen perheensä käytössä olevasta koti-irtaimistosta ei ole suoritettava perintöveroa.

Suomessa on voimassa perintöosuusjärjestelmä, jonka mukaan verotus kohdistetaan kunkin perillisen perintöosuuteen, ja vero määrätään jokaisesta saannosta erikseen. Perintöosuudesta saa tehdä ns. erityisiä vähennyksiä. Niiden tarkoituksena on helpottaa perinnönjättäjän lähiomaisten saantoihin kohdistuvaa verorasitusta. Perinnönsaajan veronmaksukyky pyritään ottamaan huomioon myöntämällä perintöosuudesta vähennys leskelle ja alaikäisille lapsille. Vaikka perintöverotuksen perustana on saajan lisääntynyt veronmaksukyky, veronmaksukyky ei lisäänty perheen huoltajan kuoltua, joten on perusteltua myöntää vähennyksiä leskelle ja lapsille.

Perintöoikeutta koskevia säännöksiä on tarkistettu tarkoituksena parantaa lesken asemaa. Vuonna 1983 lisättiin perintökaaren 3 lukuun säännös, jonka mukaan eloonjäänyt puoliso saa pitää kuolleen puolison jäämistön jakamattomana hallinnassaan, jollei rintaperillisen jakovaatimuksesta tai testamentista muuta johdu. Jakovaatimuksesta tai testamentista huolimatta leski saa pitää jakamattomana hallinnassaan puolisoitten yhteisenä kotina käytetyn tai muun jäämistöön kuuluvan kodiksi sopivan asunnon. Tavanomainen irtaimisto on aina jätettävä jakamattomana eloonjääneen puolison hallintaan. Tästä oikeudesta leski ei maksa perintöveroa.

Jos leski saa omaisuutta perintönä, hänen perintöosuudestaan tehdään 6 800 euron suuruinen puoliso-vähennys. Jos lesken perintöosuuteen

kuuluu ainoastaan asunto, on mahdollista, että perintöveron maksaminen saattaa tuottaa vaikeuksia. Samanlainen tilanne on muidenkin perinönsaajien kohdalla vastaavassa tilanteessa. Kun perintöverotuksen kohteena on perinnön tuottaman varallisuuden lisäys, pitää periaatteessa verotuksen neutraalisuustavoitteet huomioon ottaen kaikkien samansuuruisten perintösaantojen olla samanlaisen verotuksen kohteena. Lesken erityisasema otetaan huomioon myöntämällä hänen perintöosuudestaan puoliso vähennys.

Lesken asema on otettu huomioon sekä perintöoikeudessa että myös perintöverotuksessa. Jos yksittäistapauksessa perintövero osoittautuu kohtuuttomaksi rasitukseksi, käytettävissä on huojennussäännös. Perintö- ja lahjaverolain 53 §:n mukaan perintöverosta voidaan myöntää huojennus, jos verovelvollisen veronmaksukyky hänen käytettävissään olevat tulot ja varallisuus huomioon ottaen on olennaisesti alentunut tai jos veron periminen olisi muusta erityisestä syystä ilmeisesti kohtuutonta.

Helsingissä 2 päivänä lokakuuta 2003

Toinen valtiovarainministeri Ulla-Maj Wideroos

Till riksdagens talman

I det syfte 27 § riksdagens arbetsordning anger har Ni, Herr talman, till behöriga medlem av statsrådet översänt följande av riksdagsledamot Saara Karhu /sd undertecknade skriftliga spörsmål SS 303/2003 rd:

Vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att ändra arvsbeskattningen så att den bättre än för närvarande tar hänsyn till situationen för efterlevande makar och så att arvsskatten inte blir en oöverkomlig börda som i värsta fall kan kräva att en äldre person realiserar sitt hem eller leda till skuldsättning?

Som svar på detta spörsmål får jag vördsamt anföra följande:

När den ena maken dött verkställs avvittring av egendomen där makarnas förmögenhetsförhållande upplöses. Parter vid avvittringen är den efterlevande maken och den döda makens rättsinnehavare, i allmänhet arvingarna, men eventuellt också testamentstagarna. Sedan maken dött får den efterlevande maken hälften av makarnas sammanlagda förmögenhet, om inte giftorätten har uteslutits genom äktenskapsförord, testamente eller gåvobrev.

Enligt lagen om skatt på arv och gåva betalas arvsskatt för egendom som erhållits på grund av arv eller testamente. Enligt äktenskapslagen betalas arvsskatt däremot inte för egendom som erhållits med stöd av giftorätt. Den efterlevande maken är inte arvinge, utan arvingar är i första hand bröstarvingar, dvs. barn eller avkomlingar till barnen. Den efterlevande maken ärver endast i det fall att det inte finns några bröstarvingar eller om makarna hade ett äganderättstestamente.

Genom testamente kan den efterlevande maken endast ges besittningsrätt till egendomen, varvid arvsskatten betalas av arvingarna även om de kommer i besittning av egendomen först när den efterlevande maken dött. Den efterlevande maken är däremot inte arvsskatteskyldig för besittningsrätten. Arvsskatt skall inte heller betalas för bohag som varit i arvlåtarens eller dennes familjs bruk.

I Finland gäller ett arvsandelssystem enligt vilket beskattningen hänförs till varje arvinges arvsandel, och skatten fastställs för varje fång särskilt. S.k. särskilda avdrag får göras från arvsandelen. Syftet med dem är att underlätta skattebelastningen på fången för arvlåtarens närmaste. Strävan är att beakta arvtagarens skattebetalningsförmåga genom att bevilja den efterlevande maken och minderåriga barn avdrag från arvsandelen. Även om grunden för arvsbeskattningen är arvtagarens ökade skattebetalningsförmåga, ökar inte skattebetalningsförmågan sedan familjeförsörjaren dött, och därför är det motiverat att bevilja den efterlevande maken och barnen avdrag.

Bestämmelserna om arvsrätten har ändrats i syfte att förbättra den efterlevande makens ställning. År 1983 fogades till 3 kap. ärvdabalken en bestämmelse enligt vilken efterlevande make får hålla den avlidne makens kvarlåtenskap oskiftad i sin besittning, om annat inte följer av bröstarvinges krav på skifte eller av testamente. Utan hinder av krav på skifte eller testamente får efterlevande make hålla bostad, som använts som makarnas gemensamma hem, eller annan sådan bostad, som ingår i kvarlåtenskapen och som är lämplig som hem för den efterlevande maken, oskiftad i sin besittning. Vanligt lösöre skall alltid lämnas oskiftad i den efterlevande makens be-

sittning. För denna rätt betalar den efterlevande maken inte arvsskatt.

Om den efterlevande maken får egendom som arv, görs ett makeavdrag på 6 800 euro från arvsandelen. Om det i den efterlevande makens arvsandel ingår endast bostad, är det möjligt att betalningen av arvsskatt kan leda till svårigheter. Samma sak gäller också andra arvstagare i en motsvarande situation. Eftersom en ökning av förmögenheten till följd av arv är föremål för arvsskatt, bör i princip alla lika stora fång genom arv med beaktande av neutralitetsmålen för beskattningen vara föremål för likadan beskattning. Den efterlevande makens specialställning

beaktas genom att makeavdrag beviljas från hans arvsandel.

Den efterlevande makens ställning har beaktats både i arvsrätten och i arvsbeskattningen. Om arvsskatten i ett enskilt fall visar sig vara en oskälig belastning, finns det en bestämmelse om lättnad att ta till. Enligt 53 § lagen om skatt på arv och gåva kan lättnad beviljas från arvsskatten, om den skattskyldiges skattebetalningsförmåga med beaktande av den inkomst och den förmögenhet som står till hans förfogande väsentligt har minskat eller om det av någon annan särskild orsak vore uppenbart oskäligt att driva in skatten.

Helsingfors den 2 oktober 2003

Andra finansminister Ulla-Maj Wideroos